

DISPUTATIO PHILOSOPHICA,
De
DIFFERENTIIS
VIRI BONI ET
MALI,

Quam
DEO AUXILIANTE,

PRÆSIDE
M. GEORGIO QUECCIO,
in Incluta Noricorum Altdorphinâ Phi-
losophiæ Moralis & Linguae Græcæ
Professore Publico,

*Academici Exercitij ergò, pro virili suâ publicè
defendere conabitur.*

ANDREAS LUDOVICUS
Lucenâ - Misnicus.

Ad diem 29. Martij h. lq̄. consuetis.

A N N O

M. D C. XXVIII.

LUDVIG SCHERFF

ALTDORPHI,
Typis descripsit Balthasar Scherffius,
Universitatis Typographus.

a. XCI. 48.

Scherff

M. V. t.

oll. diss. A
1, 48

Magnifico, Nobilissimo, Amplissimo & Prudentissimo

V I R O

DN. CHRISTOPHORO FÜRER,
ab Hammendorffre. Inclutæ Reipub. Norim-
bergensis Triumviro, & Universitatis Altdor-
phinae Curatori longè di-
gnissimo:

NEC NON

Spectatissimis atq; Integerrimis Viris

DN. MARTINO PELLER,
DN. BARTHOLOMÆO VIATIS

Civibus, ac Mercatoribus inibi primariis:

*Patronis, Meccenatibus & Promotoribus suis summâ animi
observantiâ æternùm colendis.*

Hoc studio ac stadio fas cernere, Meccenates
O magni, quis sit vir bonus atq; malus.

*Hoc studio ac stadio exiguas intendere vires
Ingenij, fas est, more, modoq; loci.*

*Hoc studio ac stadio Aoniarum à Præsidererum
Eximie gnaro ducor amore, manu.*

*Hoc studio & stadio in Sophies Gymnasma Lyceoy
Tutari hoc animus de viro utroq; mihi est.*

*Hoc vobis magni nunc offero Meccenates:
Ut faveat studiis gratia vestra meis.*

ANDREAS LUDOVICUS

Respondens.

Sachs.
Landes-
Bibl.

DISPUTATIONIS
De
DIFFERENTIIS VIRI
BONI ET MALI,
THESIS I.

EX magno illorum numero, quæ in-
gens inter virum bonum & malum disci-
men constituunt, nobis, hâc vice, de iis tan-
tùm *Διόσκεψιν* instituere propositum est, quæ
insigniora sunt, interq; cætera maximè eminent & ap-
parent. Quæ, ut investigemus, hâc ingrediamur viâ.

I.

Non modò sapientum omnium consensu, quem
haud absurdè cum Cic: naturæ ipsius vocem dixeris,
sed sacrarum etiam literarum oraculis comprobata
sententia est: *Naturam* in efficiendis operibus suis, sum-
mam illorum sibi propositam habere perfectionem:
utq; ad optimum, quàm capere possunt, statum ea per-
ducat, omnes adhibere molitiones suas.

III.

Notum enim est Aristotelis illud 1. Ethic. c. 9. *Ἡ κα-
τὰ φύσιν ὡς οἰόντε κάλλιστα ἔχειν, ἔτω πέφυκεν*, id est, res natu-
rales, ut pulcherrimæ vel optimæ esse possint, ita à na-
turâ procreatæ sunt. Item. *Gen. 1.* Quicquid DEUS fece-
rat, bonum erat valdè.

A 2

Quod

IV.

Quod, ut nemini dubium est; ita neq; illud quenquam inficiaturum arbitramur: REM unamquamq; cum demum rectè, & secundùm naturam se habere, cum optimum illum, quem natura intendit, seu perfectionis suæ statum consecuta est, & obtinet.

V.

Jam ergò, cum ex ratione ipsâ, & sapientum omnium suffragiis, cujusq; rei in se perfecta, & ad summum perducta natura, nihil aliud, quàm illius virtus sit: perspicitur ex universo generis humani cœtu, solum VIRUM BONUM, cujus propria possessio virtus est, quiq; in officiis illius omnium actionum & vitæ suæ proram & puppim constitutam habet, naturæ convenienter affectum esse.

VI.

Quod si admittimus, effugere non possumus, quin hominem improbum, & vitiis contaminatum, modo, naturæ penitus contrario & repugnante affectum esse concedamus: adeoq; monstrum veriùs, quàm hominem existiimandum: & iis quidem monstris, quæ ob enormem aliquam corporis, aut partium illius deformitatem abhorremus, tantò abominabilius, quantò majus & gravius ab illius consuetudine & convictu hominibus aliis, rei q; publicæ periculum est.

VII.

Omniùm enim, quibus cor sapit, confessione constat, nullam omnium, quæ homini accidere possunt, calamitatum, aut detrimentorum, cum virtutis & morum bonorum jacturâ (quam eos, qui improborum

utun-

utuntur conversatione & commercio, facere, utinam,
negari possit!) vel magnitudine, vel gravitate, ullâ ex
parte comparari posse.

VIII.

Id quod facilè nobis concessuros putamus eos, qui
damna & detrimenta illa, quæ in fortunæ muneribus
accipiuntur, noxam eam, quàm inferunt, terrenæ fo-
lùm corporis nostri massæ inferre expenderint. Morum
verò corruptionem, ipsum animum, partem nostri no-
bilissimam pessundare: hominemq; ad humanitatem,
& aliorum tam publicas, quàm privatas utilitates au-
gendas à naturâ factum, bestiis ipsis capitaliorem ac
nocentiozem efficere.

IX.

Nam cum homo, à jure & justitiâ remotus, ratione
ac mente, veluti armis quibusdam, quibus nocere aliis
possit, instructus sit: sine injuriâ eum bestiis, quæ armis
hisce carent, peste ac pernicie antecellere dixeris.

X.

Et hoc primum inter virum bonum & malum di-
scrimen est: quod qui cognitum habet, nec illius confi-
deratione animum, ad vitia quidem fugienda, virtu-
tem verò persequendam inducit: Quid aliud, quàm,
monstris sese non verò perfectis naturæ operibus ac-
censeri malle declarat?

XI.

Quin ex eo etiam hanc viri boni cum naturâ con-
gruentiam, improbi verò ab eâdam discrepantiam,
perspicere licet: quod, cum provida salutis humanæ
sapientia divina, cuilibet animanti singularem quen-

dam erga seipsum amorem inseverit, quo ad sui quidem tuendi, ea verò, quæ nocitura videntur, evitandi & declinandi studium excitetur, amor iste in solo viro bono liquidus & purus reperitur: adeoq; solus ille sibi amicus est: improbis verò nihil æq; infestum atq; inimicum, quàm ipsi sibi.

XII.

Nam cum secundum Poëtam, idem velle & idem nolle, ea demum vera amicitia sit: quisnam viro bono arctiore amicitiae vinculo, quàm ipsemet sibi colligatus reperietur? Cum in nullo, qui omnibus seculis claruerunt, summorum amicorum exemplo, majorem animi & voluntatis consensionem, quàm in eodem illo viro bono deprehendere liceat.

XIII.

Ut enim is perpetuò sibi constat, eademq; semper illi tum bona, tum mala, jucunda & injucunda, honesta & inhonesta sunt; ita idem semper de iis judicium retinet: nec quod heri, ut bonum & honestum amplexus fuerat, hodiè desultoriâ quâdam animi levitate, ut noxium aut turpe repudiat: Sed eandem perpetuò characteris sui figuram, secundum Simonidem conservat.

XIV.

Nec verò ad RATIONEM solam hæc judicii & sententiæ conformitas & stabilitas pertinet, sed ad cæteras quoq; animi facultates seu partes extenditur.

XV.

Nam cum animi perturbationes & appetitiones in viro bono virtutis magisterio ac disciplinâ, recteq; agendi consuetudine ac perpetuitate, domitæ & mansuefa-

suefa-

suefactæ jam sint, & rationi rectæ dicto audientes red-
ditæ: nullum unquam ab hâc, ut sic loquar, edictum,
proponitur, ad quod excipiendum, effectumq; dan-
dum præsto non sit appetitio, & instar militis boni, ad
capeffenda regis aut imperatoris sui mandata, expedi-
tam & alacrem sese præbeat.

XVI.

Hujus verò affectionis quidnam in homine impro-
bo simile reperias? Cujus nunquam sibi constant judi-
cia: Sed ut nubes pro ventorum varietate in varias fe-
runtur aëris regiones: ita hic aliam ex aliâ subinde ap-
prehendit sententiam: & quæ plenis modò velis expe-
tiverat, mox defervescente cupiditatis æstu, ut rem fœ-
dam & putidam fastidit: & quæ modò fastidiverat,
mox ut saccharum & mel merum exosculatur: alter-
nasq; inter cupiditates & poenitentiam experitur vices
ceræ haut absimilis, quæ ut sapientissimi scriptoris u-
tamur verbis, signantium characteribus subinde ce-
dens, pro illorum formâ & imagine figuratur: ean-
demque tamdiu retinet, donec alio superimpresso si-
gnaculo reformetur: nec unquam in qualitate suâ per-
sistens, ad formam eorum, quæ imprimuntur, semper
convertitur.

XVII.

Accedit, quòd perpetuâ quâdam veluti seditione
hominis improbi, vel, si mavis, incontinentis agitur
animus: aliò scilicet ratione illum vocante, & ad opti-
ma semper hortante: cupiditatibus verò, in contrari-
am partem retrahentibus: haut aliter, quàm τὸ πάλαι
λυμένα ἔσώματ' ἑμὸν, ut Philosophus loquitur, aliò
morbi vis impellit, aliò ægrotantis voluntas moverè
insti-

instituit: Aut Hippolyti equi, dæmoniaco imprecationis Theseæ furore concitati, rectore incassum reluctante, & à præcipitiis in loca plana retrahere eos annitente

per scopulos, & confraga densis Arboribus dumeta, currum abripiunt, rupibusq; & saxis hinc inde allisum, cum vectore ipso frustulatim confringunt, & comminuunt.

XVIII.

Ex quâ animi & partium illius in bono quidem viro consensione, in malo verò distractione ac dissidio, sicut in illo quidem manifesta est amicitie illius nota, quâ idem velle ac idem nolle dicuntur, in hoc verò nullum illius vestigium apparet: ita in eodem illo amicus erga seipsum animus: in hoc verò à seipso quàm maximè aversus & alienus, perspicuè cernitur.

XIX.

Cui rei hoc etiam fidem facit, quod, cum animi imperio, corporis autem servitio, ut historicus loquitur, magis utamur: idem animus, tum imperii hujus ratione, tum aliis ex causis præcipuam & primariam hominis partem constituit.

XX.

Quod cum ita sit, intelligitur, sicut Rerum publicarum formæ, ex eâ parte censeri & appellationem sortiri solent, quæ principatum in iis obtinent: ita & hominem ex hâc primariâ sui parte æstimandum, adeoq; animo non corpori appellationem hominis tribuendam esse.

dicitur.

XXI.

Præsertim cum id demum ab homine factum dicatur, quod quis ratione & mente, non verò, quod cupiditatum & perturbationum æstu abreptus, egit.

XXII.

Quod cum ita sit, manifestum est, eum, qui animum suum quàm maximè amat, seipsum maximè amare, sibiq; maximè amicum esse.

XXIII.

Jam ergò, cum virum bonum omne studium in eo collocare perspicuum sit, ut virtutis exercitatione & cultu animum suum quàm optimum efficiat, nec quisquam ulli rei tantum operæ & laboris impendere soleat, cujus eximio amore non teneatur: Ecquis eum flagrantissimo animi sui, hoc est, sui ipsius amore teneri negabit? aut improbum, qui vitiorum luto animum suum contaminat, vel, ut rectiùs dicam, perdit & perfundat, vel micam veri ergà seipsum amoris habere affirmabit?

XXIV.

Maximè cum virum bonum etiam lubenter secum ipso agere, & versari, maximamq; ex eo voluptatem capere omnibus constet: quæ voluptas optima & συνδιαγωγὴ & convictus hujus conciliatrix, & cum verâ, perfectâq; amicitia individuo nexu colligata est: ab improbo verò homine, immane quantum remota.

XXV.

Ille enim cum vitæ laudabiliter actæ conscientia fruatur, easq; molestias & difficultates, quæ cum virtutum actionibus, ante acquisitum earum habitum, ob varia impedimenta conjunctæ, voluptatem earundem,

B

nescio

nescio quâ amaricie inficiebant, jam superatas & remotas esse: honestatis verò decus, præteritis virtutum actionibus partum, perpetuum sibi comitem habiturum intelligat: fieri nequit, quin summâ ipsius animus voluptate perfundatur.

XXVI.

Quam quidem tantò majorem ipsi suavitatis suæ sensum imprimere statuimus, quantò purior & sincerior est illa, quæ præsentem virtutis *ἐνέργειαν* comitabatur, omniq; molestiarum permissione & concretionem vacat.

XXVII.

Cumq; vita naturis omnibus longè dulcissima sit, fieri non potest, quin rectè factorum memoria, per quam vir bonus vitâ jam exactâ de novo quodammodo fruitur, illiusq; spacium, secundum Poëtam, ipse sibi ampliat, duplicatam ipsi voluptatem repræsentet.

XXVIII.

Quam eandem insigni accessione spes bona de futuris eventibus auget: cujus virum bonum præ improbo & conscelerato maximam habere prærogativam, & vitæ communis usu, & experientiæ quotidianæ testimonio constat.

XXIX.

Cæterùm, quam gratam & optatam viro bono hanc secum ipso conversationem ac *συνημέρωσιν* conscientiæ puræ tranquillitas, & spei de futuris eventibus jucunditas efficit: tam insuavem contra, ne dicam inuisam, homini improbo eandem reddit criminum & facinororum admissorum recordatio. Quæ in summâ etiam, impunitate, divini judicii & suppliciorum metu, tanquam

quam

quam infernalium furiarum facibus & stimulis animum illius fodiat: quorum vim nullius mortalium potestas effugere potest.

XXX.

Quemadmodum enim, qui telo venenato, quod extrahi è corpore nequeat, confixus est: quamdiu lethalis arundo ipsius hæret lateri, nullum temporis momentum dolore vacuum habet: Ad eundem modum, cujus animo turpitudinis venenum vulnus mortiferum inflixit, nihil sub sole est, quod, ex perge factâ tandem conscientia, à dolore & pavore liberare illum possit.

XXXI.

Nam tametsi aliqua fortè ab anxietate remissio interdum illi contingat, qualis feбри malignâ laborantibus quandoq; à paroxysmo contingere solet: subinde tamen malum hoc recurrens majore ac vehementiore impetu in animum irruit; adeo, ut phreneticorum more ne dormientes quidem conquiescant: sed in somniis etiam horrificis agitentur & vexentur. Quin eorundem etiam vigilantium sensus veluti fascino quodam ita nonnunquam deludi videas, ut quæ neq; vident, neq; audiunt, tamen liquidò se videre & audire Jovem lapideum jurare parati sint.

XXXII.

Nobile hujus rei exemplum Nero Claudius apud Suetonium nobis præbet, qui, cum Agrippinam matrem, quod facinora ipsius exquirere & corrigere solet, ne fario parricidio interfecisset, quamvis & militum, & senatus, populiq; Romani approbatione & gratulationibus cædes illa rata haberetur: tantis tamen conscientia afflictatus est angoribus, ut maternâ specie & ardentibus furiarum cædis indefinenter se infestari

quiritaret, & ubicunq; versaretur, tubarum sonitus, classicum horrifico tumultu canentium, se audire clamaret: horrendisq; dirarum insectationibus divexari antè non desierit, quàm, partibus carnificis occupatis, ferro per jugulum suâ ipsius manu adacto, infelicem animam exhalârit.

XXXIII.

Nec multùm ab hoc Theodorici Beronensis, Gothorum regis, abludit fatum. Qui cùm Symmachum & Boëthium, viros eximix virtutis & eruditionis meritò principem dignitatis locum in Senatu Romano consecutos, Sycophantarum calumniis inductus occidi mandâisset, in eosdem conscientix malæ cruciatus & tormenta incidit.

XXXIV.

Nam cùm haud longè post, à cædium istarum patratione, piscis aliquantò grandioris caput illi cœnanti appositum fuisset: narrat Procopius, repentino illum terrore, veluti fulminis vicini casu, perterritum & consternatum refugisse: illudq; Symmachi esse caput clamitâisset, quòd inferiore labro mordicùs apprehenso truculentis illum oculis intueretur. Eoq; ostento pavefactum & mortifero corporis languore ac tremore correptum, in cubiculum sese proripuisse, scelusq; in viros præstantissimos & innocentissimos à se patratum ultrò confessum, nec multò post tabifico mœrore consumtum expirâsse. Adeò nimirum crudelis & improbi facinoris conscientia oculos ipsi fascinaverat, ut, quod piscis erat, ipse hominis à se interfecti caput esse contenderet.

XXXV.

Nec relata indigna videtur mirabilis planè à quodam,

dam, cui Besso nomen fuisse Plutarchus refert, divinitus expedita ultio: qui, cum patrem clam necasset, & annos complures sine omni criminis suspicione exegisset, die quodam, cum ad coenam, quam cuidam ex familiaribus suis condixerat, proficisceretur, nidum hirundinum, ad quem forte fortunâ via ipsum deduxerat, hastâ incussâ dejecit, pullosq; inde exturbatos pedibus conculcavit & obtrivit: ejusq; in miseras & innoxias aviculas sævitæ causam à comitibus rogatus; Annon, auditis, inquit, scelestas bestiolas de me vociferari, & patris interfectorem me proclamare?

XXXVI.

Atqui, non hirundinum, sed conscientiæ illius hæ voces erant: quæ ipsius animum dies noctesq; furialibus stimulis fodicandi finem antè non faciebant, quàm proprij oris indicio ipsemet, tanquam forex, se proderet: & malam rem, à legibus in parricidas constitutam, suo ipsius, quod ajunt, jumento sibi attraheret.

XXXVII.

Nec verò est, quòd eos tantùm his conscientiæ cruciatibus obnoxios esse arbitremur, qui parricidij, ejusdemvè atrocitatis scelerum aliorum vulneribus eam concisam habent; Omnis enim plena exemplorum ætas est, quæ nullam penitens fraudem aut facinus esse docent, utut auctorum illorum opinione leviculum fortè videatur, maximisq;, ut Seneca loquitur, à fortunâ exornetur muneribus, cujus conscientia, occultis fortè, at perpetuis tamen ictibus animum verberet, ipsiq; securitati diffidere cogat.

XXXVIII.

Ex his, quæ de conscientia, in utramq; partem, vidimus, constare de eo arbitramur, quod docere pro-

positum fuerat, viros bonos lubenter & cum voluptate
secum ipsis vivere & versari: Improbis verò hanc se-
cum ipsis ἀγωγὴν dividia & τᾶδιο esse: Unde eos, quò
à malefactorum cogitatione animum nonnihil obdu-
cant, seque ipsos quasi effugiant, aliorum subinde ejus-
dem farinae hominum sodalicia sectari videmus.

XXXIX.

Cùm autem ab amicitia veræ naturâ, ut illius, quem
ames, consuetudinem & convictum fugere & declinare
cupias, longissimè absit: in quâ ut semper grata & ju-
cunda; ita semper etiam desiderabilis est illius præsen-
tia & conspectus: Quisnam est, qui soli viro bono veræ er-
gà seipsum amicitia rationem competere: improbos
verò usq; quaq; illius expertes esse dubitet?

XL.

Ex quo porrò etiam illius quidem affectionem na-
turæ per omnia consentaneam esse; horum verò, δις ἀφ' ἑ-
καστῶν ab illâ discrepare perspicitur. Cujus discrepantiæ
nulla alia effugiendi ratio est, quàm si vitia & improbi-
tatem ἀφ' ἑαυτῶν, ut Philosophi habet verbum, omniq;
contentione fugiendam, virtutem verò, & vitæ inno-
centiam ac modestiam unicè amandam & persequen-
dam statuamus.

ΠΑΡΕΡΓΑ.

I.

Quod L. Vives in Introd. ad Sap. Aphor. 67. & 211.
Neminem extra animum quicquam suum dicere affir-
mat: aut τὸ ἀπίσθητον ἔκειμένης λέξεως nobis committere: aut Re-
bus publ.

bius publ. totiꝫ humana societati πανολεθεϊαν, sententiã illã, se
recipiatur, afferre videtur.

II.

Idem, cum Aphor. 22. gloriam esse dicit, **BENE** audire de
virtute: Non capimus, quo jure gloriam nihil aliud, quã vanam
aurium inflationem esse dicat Aphor. 55.

III.

Dignitates sic appellari posse, ut ut indignissimis quoꝫ con-
tingant: Quod negat idem Aphor. 54.

IV.

Quod item Aphor. 56. de honore & dignitate, nihil ad
eum pertinere ait, de quo sunt, nullã ratione concedi posse arbi-
tramur.

V.

Nobilitatem, honores, potentiam, dignitates, ex priscã ho-
minum persuasione, quam Christus animis suorum ademerit, na-
ta & relicta esse, & in Christianos homines in vecta, tanquam
lolium. quod hostis diabolus bona **DEI** segeti asperserit: Nec sa-
era, nec profana Philosophia convenienter ab eodem dici videri,
Aphor. 60.

Ornatissimo, Eruditissimoꝫ

DN. ANDREÆ LUDOVICO,
de Differentiis viri boni & mali
Disputanti.

CUR, ANDREA, mali atq; boni discrimina Docte,
Disquirenda viri publica quaeso doces?

Nempe

Nempe quòd ille, malus dum dicitur, obstruat aures,
Et veniat dulci nomine sæpe boni.

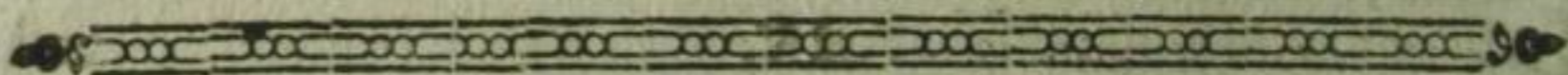
Ergo virum defende bonum, defensio fortis
Fama sit ista tibi, sit macula ista malo.

Hic sic evades, quem nominis exigis omen,
ANDREAS nomen, vis bonus omen erit.

Calidi affectus ergo

F.

JOHANNES GUNDERMANNUS
Hilperhus. Fr.

Ad Ornatissimum & Doctissimum

DN. RESPONDENTEM.

Vis inter reprobum discrimen, & inter honestum,
Hac & de causa pulpita docta petis?

Quæreni opus est longis ambagibus: adsunt,

Quorum viva brevem monstrat imago viam.

Estis enim, (PRÆSES Vir præclarissimus, & Tu

LUDOVICE) Viri satq; superq; boni.

Proin facile adversam fuerit cognoscere partem:

Sunt mala nota fatis, si benè nota bona.

Sed quòd es Aonium certamen inire paratus?

Umbo sit ingenium, judicium galea.

Electat in obsequium contra facundia-cuntes.

Hosq; refutatum mentis acumen eat.

Gratulab.

F.

Wolffg Wilhelmus Schnabelius

Fabrimola-Palat.

F I N I S.

Coll. diss. A. 91, misc. 48